Talim Noktası.

7. Sınıf

Sosyal Bilgiler

Türkiye Cumhuriyeti'nin Yönetim Yapısı

4. Öğrenme Alanı: Yaşayan Demokrasimiz · Konu 06 · Konu Anlatımı

4. ÖĞRENME ALANI

Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetim yapısı

Bu konuda neler var?

1 Devlet Gücünün Üç Kolu 4
2 Kuvvetler Birliği ve Kuvvetler Ayrılığı 6
3 Yönetim Organlarımız 9
4 Organlar Arasındaki İlişki: Denge ve Denetim 12
★ Konu Testi 16
★ Cevap Anahtarı 18

Okulunuzda kuralları kim koyar, kim uygular, bir anlaşmazlık çıktığında kim karar verir? Bu üç görevin hepsi aynı kişide olsaydı ne olurdu? Devletler de benzer bir soruyla karşı karşıyadır. Önceki konuda Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerini öğrendiniz. Bu konuda devletimizin nasıl yönetildiğini, yasama, yürütme ve yargı organlarının görevlerini ve bu organların birbiriyle ilişkisini inceleyeceksiniz.

Bu bölümde

- Yasama, yürütme ve yargı güçlerini ve bu güçleri kullanan organları belirleyeceksiniz.
- Kuvvetler birliği ve kuvvetler ayrılığı ilkelerini karşılaştıracak, avantaj ve dezavantajlarını ifade edeceksiniz.
- Cumhuriyet'in ilk yıllarında yasama ve yürütmenin Mecliste toplanmasının nedenlerini açıklayacaksınız.
- Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'nin özelliklerini ifade edeceksiniz.
- Yasama, yürütme ve yargı arasındaki ilişkileri belirleyeceksiniz.

Anahtar kavramlar

yasama · yürütme · yargı · kuvvetler birliği · kuvvetler ayrılığı · Türkiye Büyük Millet Meclisi · kanun · Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi · kararname · bağımsız mahkeme · denge ve denetim

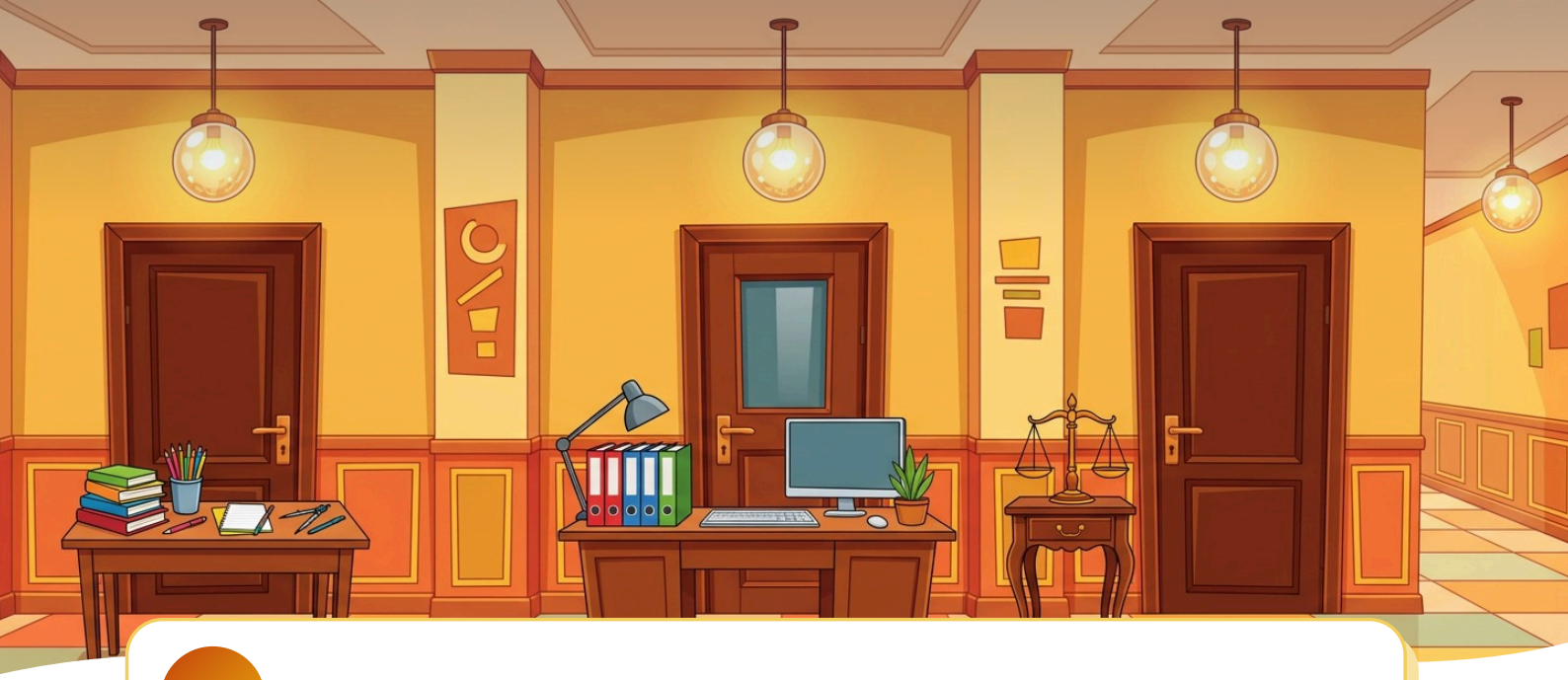
Etkinlik 1

Ön değerlendirme: Ne biliyorsunuz?

Doğru ifadelerin yanına **D**, yanlış ifadelerin yanına **Y** yazınız. Yanlış bulduğunuz ifadeyi düzelterek yeniden yazınız.

1. Anayasa, bir devletin temel kurallarını belirleyen en üstün hukuk metnidir.
2. Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920'de açılmıştır.
3. Milletvekillerini halk seçer.
4. Mahkemeler kararlarını yöneticilerin isteğine göre verir.
5. Demokratik bir devlette bütün yetkilerin tek bir kişide toplanması uygundur.

Zorlandıysanız: Anayasa, devletin yönetim biçimini, organlarını ve vatandaşların temel haklarını belirleyen en üstün hukuk metnidir. Mahkemeler kararlarını yalnızca hukuka göre verir; kimse onlara emir veremez. Demokratik devletlerde güç tek elde toplanmaz, farklı organlar arasında paylaştırılır.

1 Devlet Gücünün Üç Kolu

Bir devletin düzenli işleyebilmesi için üç temel işin yapılması gerekir: kuralların konması, bu kuralların uygulanması ve kurallarla ilgili anlaşmazlıkların çözülmesi. Bu üç işi yapma yetkisine **devlet gücü** denir.

Tanım Yasama, yürütme ve yargı

Kanun yapma, değiştirme ve kaldırma yetkisine yasama denir. Kanunları uygulama ve ülkeyi yönetme yetkisine yürütme denir. Anlaşmazlıkları bağımsız ve tarafsız mahkemeler aracılığıyla hukuka göre çözme yetkisine yargı denir.

Anayasamıza göre ülkemizde yasama yetkisi Türk milleti adına **Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM)** aittir. Yürütme yetkisi **cumhurbaşkanı** tarafından kullanılır. Yargı yetkisini ise Türk milleti adına, kimsenin etkisinde kalmayan **bağımsız ve tarafsız mahkemeler** kullanır. Anayasamıza göre egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Millet bu egemenliği, Anayasa'nın yetkili kıldığı organlar eliyle kullanır.

Devlet gücünün üç kolu

Örnek 1: Hangi güç?

Soru: Aşağıdaki durumlarda hangi devlet gücünün kullanıldığını belirleyiniz. a) Hayvanların korunmasıyla ilgili yeni bir kanun kabul edildi. b) Bir ilde yeni bir hastanenin yapımına başlandı. c) Komşular arasındaki arsa anlaşmazlığı mahkemede karara bağlandı.

Çözüm: a) Kanun yapmak **yasama** gücüdür ve TBMM tarafından kullanılır. b) Hastane yapımı gibi hizmetler kanunların uygulanmasıdır, yani **yürütme** gücüdür. c) Bir anlaşmazlığın mahkemede çözülmesi **yargı** gücüdür.

Ne öğrendik?

1. Devlet gücünün üç kolunu ve bu güçleri kullanan organları yazınız.

2. Yargı yetkisinin “bağımsız ve tarafsız” mahkemelerce kullanılması neden önemlidir?

3. “Bir trafik kazası sonrası taraflar arasındaki tazminat davası karara bağlandı.” Bu durumda hangi güç kullanılmıştır?

4. Aşağıdakilerden hangisi yasama gücünün kullanılmasına örnektir?
   A) Bir köye yol yapılması
   B) Bir davanın karara bağlanması
   C) TBMM’de yeni bir kanunun kabul edilmesi
   D) Bir okulun açılması

Notlarım

2 Kuvvetler Birliği ve Kuvvetler Ayrılığı

Devlet gücünün nasıl paylaştırıldığına göre iki farklı yönetim anlayışı vardır.

Tanım Kuvvetler birliği ve kuvvetler ayrılığı

Yasama, yürütme ve yargı güçlerinin tek bir organda ya da kişide toplanmasına **kuvvetler birliği** denir. Bu üç gücün farklı organlar tarafından kullanılmasına ve organların birbirini denetlemesine **kuvvetler ayrılığı** denir.

Millî Mücadele yıllarında kuvvetler birliği: Büyük Millet Meclisi, ülkenin işgal altında olduğu olağanüstü bir dönemde, 23 Nisan 1920'de açıldı. Bu dönemde kararların hızlı alınması ve hemen uygulanması gerekiyordu. Bu yüzden 1921 Anayasası ile yasama ve yürütme yetkileri tamamen Mecliste toplandı. Meclis, yürütmeyi kendi içinden seçtiği bakanlar aracılığıyla yürüttü. Bu sisteme **meclis hükûmeti sistemi** denir. Meclis, üyeleri arasından oluşturduğu İstiklal Mahkemeleri aracılığıyla yargı yetkisini de kısmen kullandı.

Günümüzde kuvvetler ayrılığı: Bugün yürürlükte olan 1982 Anayasası, kuvvetler ayrılığı ilkesini benimser. Yasama, yürütme ve yargı farklı organlara verilmiştir. Bu organlar birbirleriyle iş birliği yapar, aynı zamanda birbirini denetler ve dengeler.

Notlarım

Kuvvetler birliği ve kuvvetler ayrılığı

	Kuvvetler birliği	Kuvvetler ayrılığı
Tanım	Yasama, yürütme ve yargı gücü tek bir organda ya da kişide toplanır.	Üç güç ayrı organlar tarafından kullanılır.
Ülkemizde	Millî Mücadele yıllarında, 1921 Anayasası ile	Günümüzde, 1982 Anayasası ile
Avantajı	Kararlar hızlı alınır ve hızla uygulanır.	Organlar birbirini denetler, hak ve özgürlükler güvence altına alınır.
Dezavantajı	Gücü denetleyen başka bir organ yoktur, güç kötüye kullanılabilir.	Kararların alınması ve uygulanması daha uzun sürebilir.

Örnek 2: Neden Mecliste toplandı?

Soru: Aşağıdaki kaynağı okuyunuz ve soruyu cevaplayınız.

> Ülkenin pek çok bölgesi 1920'de işgal altındaydı. Ordunun yeniden kurulması, cephelere asker ve malzeme gönderilmesi ve halkın desteğinin sağlanması gerekiyordu. Her gün yeni ve acil kararlar alınıyordu.

Bu kaynağa göre Millî Mücadele yıllarında yasama ve yürütme yetkilerinin Mecliste toplanmasının nedeni ne olabilir?

Çözüm: Ülke işgal altındaydı ve savaş koşullarında **acil kararlar** alınması gerekiyordu. Kanun yapan ve uygulayan organın aynı olması, kararların beklemeden alınıp hemen uygulanmasını sağladı. Ayrıca bütün yetkilerin halkın seçtiği Mecliste toplanması, millî iradenin Millî Mücadele'ye yön vermesini sağladı.

Ne öğrendik?

1. Kuvvetler birliği ile kuvvetler ayrılığı arasındaki farkı yazınız.

2. Meclis hükûmeti sistemi nedir?

3 Kuvvetler ayrılığının vatandaşlar için bir yararını yazınız.

4 Kuvvetler birliğinin en önemli dezavantajı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kararların çok yavaş alınması
B) Gücü denetleyecek başka bir organın bulunmaması
C) Seçimlerin sık yapılması
D) Kanunların hiç değiştirilememesi

Notlarım

3 Yönetim Organlarımız

Şimdi yasama, yürütme ve yargı organlarımızı daha yakından tanıyalım.

YASAMA

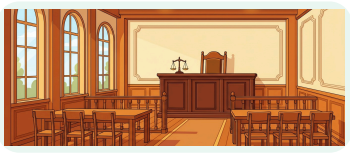
Organ: Türkiye Büyük Millet Meclisi. Halkın beş yılda bir seçtiği **600 milletvekilinden** oluşur. **Görevleri:** Kanun yapmak, değiştirmek ve kaldırmak; bütçeyi görüşüp kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilanına karar vermek; uluslararası antlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak; genel ve özel af ilan etmek.

YÜRÜTME

Organ: Cumhurbaşkanı. Halk tarafından beş yılda bir seçilir. **Görevleri:** Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları atamak; kanunları yayımlamak ya da yeniden görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermek; Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarmak; bütçe teklifini TBMM'ye sunmak; uluslararası antlaşmaları onaylamak; bazı yüksek yargı üyelerini seçmek.

YARGI

Organ: Bağımsız ve tarafsız mahkemeler. **Yüksek mahkemeler: Anayasa Mahkemesi** kanunların Anayasa'ya uygunluğunu denetler. **Yargıtay**, ceza ve hukuk davalarına bakan adli mahkemelerin kararlarını son olarak inceler. **Danıştay**, devlet kurumlarıyla ilgili davalara bakan idari mahkemelerin kararlarını son olarak inceler. **Uyuşmazlık Mahkemesi**, adli ve idari yargı arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözer.

Bir kanun nasıl yapılır? Kanun teklifini milletvekilleri verir. Teklif önce ilgili komisyonda incelenir, sonra Genel Kurulda görüşülüp oylanır. Kabul edilen kanunu cumhurbaşkanı on beş gün içinde yayımlar ya da yeniden görüşülmesi için TBMM'ye geri gönderir. Kanun, Resmî Gazete'de yayımlanır ve kanunda belirtilen tarihte yürürlüğe girer.

Bir kanun nasıl yapılır?

Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi: Ülkemizde 2017'deki halk oylamasıyla kabul edilen anayasa değişikliği 2018'de uygulanmaya başladı. Bu sistemin başlıca özellikleri şunlardır:

- Yürütme yetkisi cumhurbaşkanına aittir. Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu kaldırılmıştır.
- Cumhurbaşkanını doğrudan halk seçer. Milletvekili seçimiyle cumhurbaşkanlığı seçimi beş yılda bir, aynı gün yapılır.
- Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar cumhurbaşkanı tarafından atanır.
- Cumhurbaşkanı, yürütmeyle ilgili konularda **Cumhurbaşkanlığı kararnamesi** çıkarabilir. Ancak temel haklar, kişi hakları ve siyasi haklar kararnameyle düzenlenemez. Kararname ile kanun çelişirse **kanun** uygulanır.

Tanım Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi

Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi, yürütme yetkisinin halkın doğrudan seçtiği cumhurbaşkanı tarafından kullanıldığı yönetim sistemidir. Ülkemizde 2018'den itibaren uygulanmaktadır.

Örnek 3: Kaynakla düşünelim

Soru: Cumhurbaşkanı; kırk yaşını doldurmuş, yükseköğrenim yapmış ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip Türk vatandaşları arasından seçilir. Cumhurbaşkanı seçiminde geçerli oyların yarısından fazlasını alan aday seçilir. Hiçbir aday bu oyu alamazsa en çok oy alan iki aday arasında ikinci tur yapılır. Bu bilgiler cumhurbaşkanının seçimi hakkında neyi gösterir?

Çözüm: Cumhurbaşkanını doğrudan **halk** seçer. Seçilmek için oyların yarısından fazlasının gerekmesi, seçilen kişinin seçmenlerin çoğunluğunun desteğini almasını sağlar. Yaş ve öğrenim şartı aranması, bu önemli görev için belirli niteliklerin gerekli görüldüğünü gösterir.

Ne öğrendik?

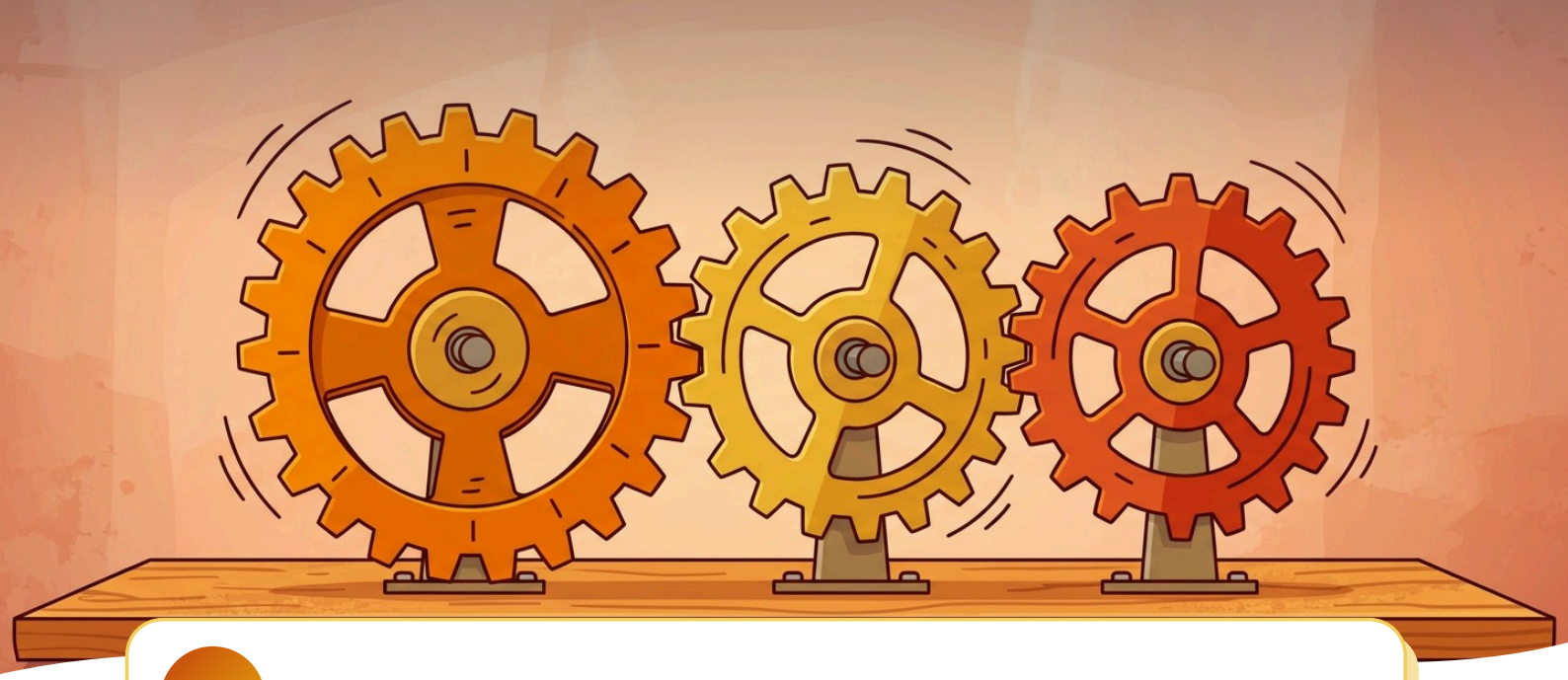
1. TBMM'nin görevlerinden üçünü yazınız.

2. Bir kanun teklifinin yürürlüğe girene kadar geçtiği aşamaları sırasıyla yazınız.

3. Yargıtay ile Danıştay arasındaki farkı açıklayınız.

4. Elif, sınıf panosu için bugünkü yönetim sistemimizle ilgili dört not hazırladı. Elif'in notlarından hangisi yanlıştır?
   A) Seçmenler cumhurbaşkanını oy vererek doğrudan belirler.
   B) Bakanları göreve cumhurbaşkanı getirir.
   C) Hükûmetin başında, meclisin güvenini alan bir başbakan bulunur.
   D) Milletvekilleri ile cumhurbaşkanı aynı seçimde belirlenir.

Notlarım

4 Organlar Arasındaki İlişki: Denge ve Denetim

Kuvvetler ayrılığında organlar birbirinden tamamen kopuk değildir. Bir saatin çarkları gibi birlikte çalışır ve birbirini dengeler. Böylece bir organın aşırı güç kazanması zorlaşır.

Tanım Denge ve denetim

Denge, organların birbirinin yetkisini sınırlayarak birinin aşırı güç kazanmasını önlemesidir. Denetim ise bir organın, diğerinin işlemlerini inceleyerek kurallara uygun olup olmadığını belirlemesidir.

- **Yasama ile yürütme:** TBMM kanun yapar, cumhurbaşkanı bu kanunu yayımlar ya da yeniden görüşülmek üzere geri gönderir. TBMM geri gönderilen kanunu üye tam sayısının salt çoğunluğuyla aynen kabul ederse cumhurbaşkanı kanunu yayımlar. Bütçe teklifini cumhurbaşkanı hazırlar ama bütçeyi TBMM kabul eder. TBMM, yürütmeyi meclis araştırması, genel görüşme ve yazılı soru gibi yollarla denetler.
- **Yargı ile yasama:** Anayasa Mahkemesi, TBMM'nin çıkardığı kanunların Anayasa'ya uygun olup olmadığını denetler ve uygun olmayanları iptal edebilir.
- **Yargı ile yürütme:** Anayasa Mahkemesi Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini, Danıştay gibi idari mahkemeler ise yürütmenin işlemlerini denetler. Hukuka aykırı bir işlem mahkeme kararıyla iptal edilebilir.

Notlarım

Denge ve denetim: Organlar birbirini nasıl denetler?

	Görevi	Nasıl denetlenir?
Yasama (TBMM)	Kanun yapar, bütçeyi kabul eder.	Cumhurbaşkanı kanunu geri gönderebilir. Anayasa Mahkemesi kanunu iptal edebilir.
Yürütme (Cumhurbaşkanı)	Kanunları uygular, kararname çıkarır.	TBMM araştırma ve soru yoluyla denetler. Mahkemeler işlemlerini ve kararnamelerini denetler.
Yargı (Mahkemeler)	Uyuşmazlıkları hukuka göre çözer.	Bağımsızdır, hiçbir organ mahkemelere emir veremez. Kararlar üst mahkemelerde yeniden incelenebilir.

Örnek 4: İlişkiyi belirleyelim

Soru: Bir bakanlığa bağlı il müdürlüğünün aldığı bir karar nedeniyle hakkının çiğnendiğini düşünen bir vatandaş idare mahkemesine dava açar. Mahkeme kararın hukuka aykırı olduğuna hükmederek kararı iptal eder. Bu örnek hangi organlar arasındaki ilişkiyi gösterir?

Çözüm: Bakanlığa bağlı bir kurumun kararı bir **idari** işlemdir, yani yürütmenin bir parçasıdır. İdare mahkemesi ise **yargı** organıdır. Bu örnek, yargının yürütmeyi denetlediğini gösterir. Vatandaş da bu sayede hakkını hukuk yoluyla aramıştır.

Yönetim organlarının görevlerini bilmek, haklarımızı doğru yerde ve doğru yolla aramamızı sağlar. Örneğin bir kanunla ilgili görüşümüzü milletvekillerimize iletebilir, TBMM'ye dilekçe verebiliriz. Hakkımızın çiğnendiğini düşünürsek mahkemeye başvurabiliriz. Anayasa'daki temel hak ve özgürlüklerimizin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini düşünür ve diğer yolları tüketirsek Anayasa Mahkemesine **bireysel başvuru** yapabiliriz.

Bağlantı: Birinci Meclis binası

Büyük Millet Meclisi, 23 Nisan 1920'de Ankara'da Ulus'taki sade bir taş binada açıldı. Millî Mücadele'nin kararları bu binada alındı ve Cumhuriyet burada ilan edildi. Bina bugün müze olarak ziyarete açıktır. Sade salonu ve ahşap sıraları, zor şartlar altında millî iradenin yönetime nasıl yön verdiğini gösterir.

Etkinlik 2

Performans görevi: Ben kimim?

Grubunuzla yasama, yürütme ve yargı organlarının görev ve yetkileri hakkında bir "Ben kimim?" oyunu hazırlayınız.

1. Anayasa'nın yasama, yürütme ve yargı ile ilgili bölümlerini öğretmeninizin rehberliğinde inceleyiniz.
2. Her organ için en az dört görev ya da yetki belirleyiniz.
3. Her görevi bir karta "Ben kanun yaparım. Ben kimim?" gibi ipucu cümlesiyle yazınız. Kartları organlara göre farklı renklerde hazırlayınız.
4. Organlar arasındaki bir ilişkiyi anlatan en az iki kart ekleyiniz.
5. Kartlarınızla başka bir grupla oyun oynayınız. Oyun sonunda öz değerlendirme yapınız.

★ PUANLAMA ANAHTARI

Ölçüt	Tam (3)	Kısmen (2)	Henüz değil (1)
Kaynak inceleme	Anayasa'daki ilgili bölümler doğru kullanılmış	Bazı bilgilerin kaynağı belirsiz	Kaynak kullanılmamış
Görev ve yetkiler	Her organ için dört görev doğru yazılmış	Görevlerin bir kısmı eksik ya da yanlış	Görevler yazılmamış
Organlar arası ilişki	İki ilişki kartı doğru	Bir ilişki kartı doğru	İlişki kartı yok
İş birliği	Grup üyeleri görev paylaşmış	Görev paylaşımı kısmen var	Görev paylaşımı yok

Tuzağa düşme!

Yanılgı avı: Yönetim yapısı

- ✗ "Kanunları cumhurbaşkanı yapar." → ✓ Kanunları **TBMM** yapar. Cumhurbaşkanı kanunları yayımlar ya da yeniden görüşülmek üzere geri gönderir.
- ✗ "Kuvvetler ayrılığında organlar birbirinden tamamen bağımsızdır, hiç ilişkileri yoktur." → ✓ Organlar ayrı çalışır ama birbirini **denetler ve dengeler**.
- ✗ "Kuvvetler birliği ülkemizde hiç uygulanmamıştır." → ✓ Millî Mücadele yıllarında **1921 Anayasası** ile kuvvetler birliği uygulanmıştır.
- ✗ "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi kanundan üstündür." → ✓ Kararname ile kanun çelişirse **kanun** uygulanır.
- ✗ "Yargıtay ve Danıştay aynı tür davalara bakar." → ✓ Yargıtay **adli**, Danıştay **idari** davaların en üst mahkemesidir.

Ne öğrendik?

1. TBMM'nin yürütmeyi denetleme yollarından ikisini yazınız.

2. Anayasa Mahkemesinin bir kanunu iptal etmesi hangi organlar arasındaki ilişkiye örnektir?

3. Organlar birbirini denetlemeseydi hangi sorunlar ortaya çıkabilirdi? İki örnek yazınız.

4. "Cumhurbaşkanı, TBMM'nin kabul ettiği bir kanunu yeniden görüşülmesi için TBMM'ye geri gönderdi." Bu durum aşağıdakilerden hangisine örnektir?
   A) Yargının yürütmeyi denetlemesi
   B) Yürütmenin yasamayı dengelemesi
   C) Yasamanın yargıyı denetlemesi
   D) Kuvvetler birliğinin uygulanması

Notlarım

Konu Testi

✓ Ne öğrendik?

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyunuz. Her sorunun doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. Bir öğrenci, ülkemizde bir kanunun nasıl çıkarıldığını araştırıyor. Kanun metninin milletvekillerinin oyuyla kabul edildiğini, ardından Resmî Gazete'de yayımlandığını öğreniyor. Kanunu oylayarak kabul eden organ aşağıdakilerden hangisidir?
   A) Cumhurbaşkanlığı
   B) Anayasa Mahkemesi
   C) Türkiye Büyük Millet Meclisi
   D) Danıştay

2. Millî Mücadele yıllarında, 1921 Anayasası döneminde Meclis, bakanları kendi üyeleri arasından seçiyor ve aynı organ hem kanun yapıyor hem de kanunların uygulanmasını sağlıyordu. İşgal altındaki ülkede bu uygulamanın tercih edilmesinin en uygun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
   A) Kararların beklemeden alınıp uygulanması ihtiyacı
   B) Mahkemelerin kapatılmak istenmesi
   C) Cumhurbaşkanlığı seçiminin yapılamaması
   D) Siyasi partilerin sayısının çok olması

3. Bir haberde, yeni yılın bütçe teklifinin TBMM'ye sunulduğu, komisyonda incelendikten sonra Genel Kurulda oylanarak kabul edildiği anlatılıyor. Bu habere ve organların görevlerine göre aşağıdakilerden hangisi cumhurbaşkanının görev ve yetkilerinden biri değildir?
   A) Bakanları atamak
   B) Kanunları yayımlamak
   C) Bütçe teklifini TBMM'ye sunmak
   D) Bütçeyi kabul etmek

4. Bir belediyenin verdiği imar izninin iptali için dava açıldı. Davaya bakan idari mahkemenin kararı üst mahkemeye taşındı. Bu kararı idari yargının en üst basamağında son kez inceleyecek yüksek mahkeme aşağıdakilerden hangisidir?
   A) Yargıtay
   B) Danıştay
   C) Anayasa Mahkemesi
   D) Uyuşmazlık Mahkemesi

5 Genel Kurulda kabul edilen bir kanun, cumhurbaşkanı tarafından yeniden görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderildi. TBMM, kanunu hiç değiştirmeden bütün milletvekillerinin yarısından fazlasının oyuyla yeniden kabul etti. Bundan sonra aşağıdakilerden hangisi gerçekleşir?

A) Kanun Yargıtay'ın onayına sunulur.
B) Kanun reddedilmiş sayılır.
C) Cumhurbaşkanı kanunu yayımlar.
D) Kanun yeniden komisyona gönderilir.

6 Bir ülkede kanunları meclis yapıyor, hükûmet uyguluyor, anlaşmazlıkları bağımsız mahkemeler çözüyor. Mahkemeler ayrıca meclisin çıkardığı kanunların temel kurallara uygunluğunu da denetleyebiliyor. Bu ülkede aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmesi daha zordur?

A) Vatandaşların mahkemeye başvurması
B) Bir organın denetimsiz biçimde güç kullanması
C) Kanunların Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi
D) Seçimlerin düzenli yapılması

KENDİME NOT

Bu konuda	Evet	Kısmen	Henüz değil
Yasama, yürütme ve yargı güçlerini ve organlarını belirleyebiliyorum.			
Kuvvetler birliği ile kuvvetler ayrılığını karşılaştırabiliyorum.			
Millî Mücadele yıllarında kuvvetler birliğinin nedenini açıklayabiliyorum.			
Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'nin özelliklerini ifade edebiliyorum.			
Organlar arasındaki denge ve denetim ilişkilerini açıklayabiliyorum.			

Notlarım

Cevap Anahtarı

Ön Değerlendirme

1. **D.** Anayasa, devletin temel kurallarını belirleyen en üstün hukuk metnidir.
2. **D.** Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920'de Ankara'da açılmıştır.
3. **D.** Milletvekillerini halk seçer.
4. **Y.** Mahkemeler kararlarını yalnızca hukuka göre verir; kimse onlara emir veremez.
5. **Y.** Demokratik devletlerde güç tek elde toplanmaz, farklı organlar arasında paylaştırılır.

1. Devlet Gücünün Üç Kolu

1. Yasama: TBMM. Yürütme: cumhurbaşkanı. Yargı: bağımsız ve tarafsız mahkemeler.
2. Örnek: Mahkemeler kimsenin etkisinde kalmadan yalnızca hukuka göre karar verirse herkesin hakkı eşit biçimde korunur.
3. Yargı.
4. **C.** Kanun kabul etmek TBMM'nin yaptığı bir iştir, yani yasama gücünün kullanılmasıdır; A ve D yürütmeye, B yargıya örnektir.

2. Kuvvetler Birliği ve Kuvvetler Ayrılığı

1. Kuvvetler birliğinde üç güç tek bir organda toplanır. Kuvvetler ayrılığında ise farklı organlar tarafından kullanılır.
2. Yasama ve yürütme yetkilerinin Mecliste toplandığı, Meclisin yürütmeyi kendi seçtiği bakanlar aracılığıyla yürüttüğü sistemdir.
3. Örnek: Organlar birbirini denetlediği için gücün kötüye kullanılması zorlaşır ve vatandaşların hakları güvence altına alınır.
4. **B.** Kuvvetler birliğinde gücü denetleyecek başka bir organ bulunmadığı için güç kötüye kullanılabilir.

3. Yönetim Organlarımız

1. Örnek: Kanun yapmak, bütçeyi kabul etmek, savaş ilanına karar vermek, para basılmasına karar vermek, genel ve özel af ilan etmek.
2. Teklif, komisyonda inceleme, Genel Kurulda görüşme ve oylama, cumhurbaşkanının yayımlaması, Resmî Gazete'de yayımlanma ve yürürlük.
3. Yargıtay adli mahkemelerin (ceza ve hukuk davaları), Danıştay ise idari mahkemelerin (devlet kurumlarıyla ilgili davalar) kararlarını son olarak inceleyen yüksek mahkemedir.

4 **C.** Bu sistemde başbakanlık yoktur; yürütme yetkisi cumhurbaşkanındadır.

4. Organlar Arasındaki İlişki: Denge ve Denetim

1 Örnek: Meclis araştırması, genel görüşme, yazılı soru.

2 Yargı ile yasama arasındaki ilişkiye.

3 Örnek: Bir organ gücünü kötüye kullanabilir, hukuka aykırı kanun ya da işlemler yürürlükte kalabilir, vatandaşların hakları korunamayabilir.

4 **B.** Cumhurbaşkanının kanunu geri göndermesi, yürütmenin yasamayı dengelemesidir.

Konu Testi

1 **C.** Kanunları milletvekillerinin oyuyla kabul eden organ TBMM'dir; cumhurbaşkanı kanunu yayımlar ya da geri gönderir, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay ise yargı organlarıdır.

2 **A.** İşgal koşullarında kararların hızla alınıp uygulanması gerektiği için güçler Mecliste toplandı; B, C ve D bu dönemin gerekçesi değildir.

3 **D.** Bütçeyi TBMM kabul eder; cumhurbaşkanı ise bütçe teklifini hazırlayıp TBMM'ye sunar.

4 **B.** Belediye kararıyla ilgili dava idari yargıya girer ve idari mahkemelerin kararlarını son olarak Danıştay inceler; Yargıtay ise adli mahkemelerin kararlarını inceler.

5 **C.** TBMM geri gönderilen kanunu üye tam sayısının salt çoğunluğuyla, yani bütün milletvekillerinin yarısından fazlasının oyuyla aynen kabul ederse cumhurbaşkanı kanunu yayımlar; geri gönderme kanunu reddetmek değildir.

6 **B.** Organlar birbirini denetlediği için gücün denetimsiz kullanılması zorlaşır; A, C ve D bu düzende kolaylıkla gerçekleşir.

Notlarım